

Eesti kohalike omavalitsuste kaardistus laste ja noorte tõrjutusriski kontekstis

I osa

Rena Selliov
Haridus- ja Teadusministeerium
2014

Sisukord

Sissejuhatus.....	2
1. Laste ja noorte tõrjutusrisk	3
2. Sotsiaalmajanduslik taust.....	10
3. Klasteranalüüsi tulemuste võrdlus KOVide atraktiivsuse ning KOVide võimekuse andmetega.....	13
LISAD.....	16
Lisa 1. Noorte tõrjutusriski mõttes samadesse klastritesse kuuluvad kohalikud omavalitsused maakondade lõikes	16
Lisa 2. Sotsiaalmajandusliku tausta näitajad absoluutväärtustes	18
Lisa 4. Tõmbekeskused Rahandusministeeriumi arvutuste alusel	19
Lisa 5. Noorte arv kohalikes omavalitsustes (2013).....	20
Lisa 6. Erinevaid noorsootöös osalemise võimalusi KOVis.....	21

Sissejuhatus

Sotsiaalne tõrjutus tähendab laiemalt tõlgendades olukorda, kus inimene ei ole suuteline osalema ühiskonna peamistes poliitilistes, majanduslikes ja sotsiaalsetes protsessides. Sotsiaalne tõrjutus ning selleni viivad tegurid hõlmavad seega endas mitmeid dimensioone (sissetulek ja vaesus, tööhõive, haridus ja oskused, kuritegevus jt), mida ei saa sotsiaalset tõrjutust ja tõrjutusriski analüüsides üksteisest sõltumatult käsitleda. Käesoleva analüüsi eesmärk on kaardistada Eesti piirkonnad, kus lastel ja noortel võib olla keskmisest suurem tõenäosus ühiskondlikust elust kõrvale jääda ning neid piirkondi üldistavalt iseloomustada. Probleemsemate piirkondade eristamine ei tähenda, et noorte tõrjutusriski mujal Eestis ei esineks. Võimalik ühiskondlikust elust kõrvalejäämine sõltub siiski konkreetsetest noortest, nende iseloomust, kultuurilisest ja sotsiaalmajanduslikust taustast. Analüüsi tulemusena soovitakse olemasolevate peamiselt viimase kolme aasta andmete põhjal leida loogilisi mustreid Eesti kohalike omavalitsuste üldisemas olukorras laste ja noorte tõrjutusriski kontekstis selleks, et kaardistuse põhjal oleks võimalik tõhusamalt ja fookuseeritumalt planeerida noortevaldkonna meetmete rakendamist.

Kohalike omavalitsuste grupeerimiseks kasutati klasteranalüüsi - objektide ja tunnuste grupeerimise vahendit, mille abil saab suuri andmekogumeid kirjeldada. Analüüsis kasutati k-mediaanide¹ meetodit, kuna see on näiteks erisuste suhtes oluliselt vähem tundlik kui enamkasutatav k-keskmiste meetod². Kuna k-mediaanide meetodi puhul tuleb klastrite arv k ette anda, viidi optimaalse k leidmiseks analüüs läbi erinevatel k väärtustel ning kõige sisukamad ja stabiilsemad tulemused saadi juhul, kui klastrite arv k=3.

Analüüsis kasutatud andmetele seadis olulised piirangud andmete olemasolu ja kättesaadavus kohalike omavalitsuste lõikes. Osades valdkondades olid piisava detailsusastmega andmed võimalikud näiteks vaid 2011 aasta Eesti rahva- ja eluruumide loendusest (REL011). Selleks, et andmed oleksid omavalitsuste lõikes võrreldavad, tuli absoluutarvude asemel kasutada osakaale (nt KOVis toimetulekutoetust saanud laste osatähtsus kõigist KOVi lastest, noorte töötute osakaal KOVis kõigist KOVi sama vanusgrupi noortest jne) Absoluutväärtuseid ei olnud antud juhul võimalik omavalitsuste grupeerimisel kasutada, sest isegi andmeid normaliseerides eristusid selgelt suuremad linnad kogu ülejäänud Eestist. Osakaalud on arvutatud alati vastavatest üldkogumitest (nt REL011 kõrgharidusega inimeste osakaal REL011 haridusega seotud küsimustele vastanute hulgast jne). On eeldatud, et üldised suundumused (nt eestlaste osakaal, suhtelise

¹ Mediaan – andmerea väärtus, millest suuremaid ja väiksemaid väärtusi on sama arv.

² Bradley, P. S., Mangasarian, O. L., Street, W. N. Clustering via Concave Minimization, 1997; <http://vladestivill-castro.net/teaching/kdd.d/readings.d/bradley97clustering.pdf>

vaesuse määr jms) ei ole 2011 aastast alates oluliselt muutunud. Piirissaare kui noortevaldkonna kontekstis äärmuslik juhtum on analüüsist välja jäetud. Analüüsi läbiviimise ajal ei olnud Eesti Statistikaamet veel avaldanud Eesti 2014. aasta 1. jaanuari rahvaarvu kohalike omavalitsuste ja vanuse lõikes, seepärast kasutati 2013. aasta 1. jaanuari seis andmeid.

Autor tänab Indrek Seppot Eesti Rakendusuuringu Keskusest CentAR konstruktiivsete ja analüüsi valmimisele oluliselt kaasa aidanud kommentaaride eest.

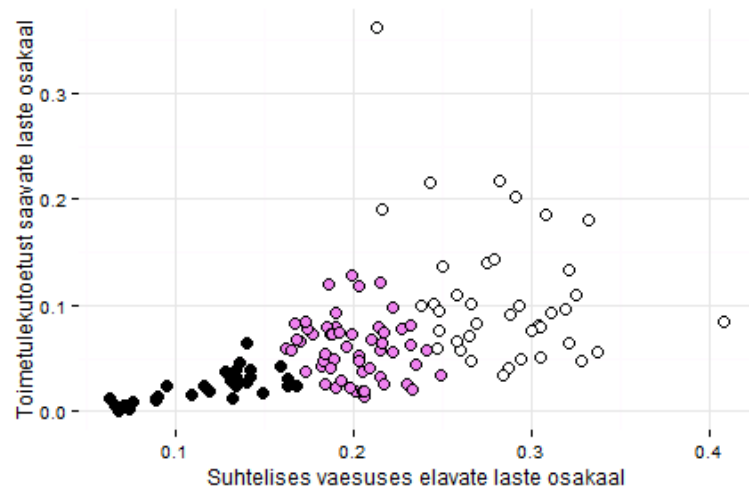
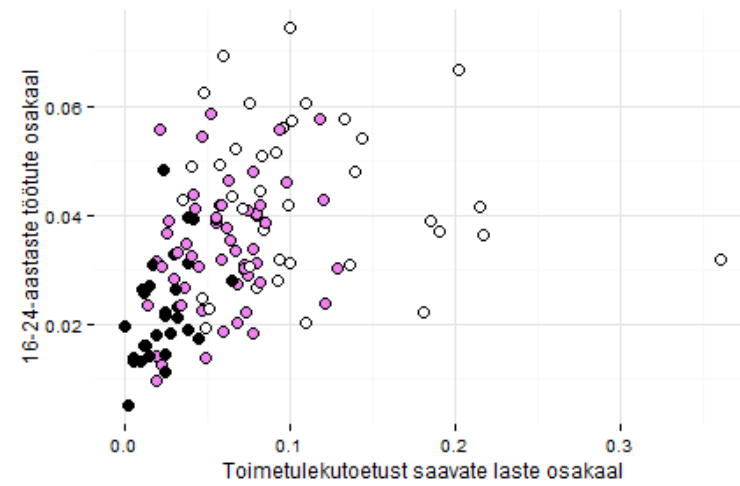
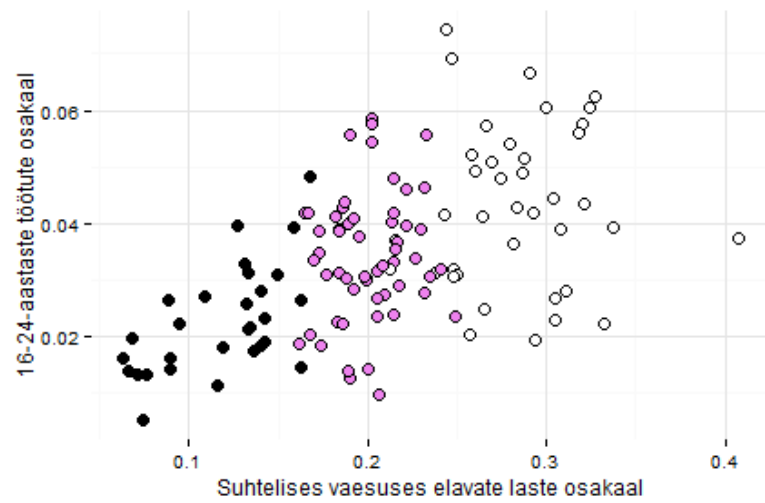
1. Laste ja noorte tõrjutusrisk

Kohalike omavalitsuste grupeerimiseks laste tõrjutusega seotud info põhjal oli võimalik kokku võtta järgmised valdavalt erinevatest registritest pärinevad andmed: toimetulekutoetust saanud laste osatähtsus kõigist lastest (2013, Allikas: Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister STAR (toimetulekutoetust saanud laste arv seisuga 18.01.2014), Statistikaamet (kogu vanusgrupp 01.01.2013)), Koolikohustuslikus eas mitteõppijate osatähtsus³ kõigist 7-16-aastastest (Allikas: EHS (mitteõppijate arv, 13.02.2014 väljavõte), Statistikaamet (kogu vanusgrupp 01.01.2013)); kvartali lõpu 16-24-aastaste töötute osatähtsus kogu vanusgrupist (allikas: Töötukassa (töötute arv - 31.12.2013 seis), Statistikaamet (kogu vanusgrupp 01.01.2013)), kvartali lõpuks lisandunud 16-24-aastaste uute töötute osatähtsus kogu vanusgrupist (allikas: Töötukassa (töötute arv - 31.12.2013 seis), Statistikaamet (kogu vanusgrupp 01.01.2013)), alaealiste komisjoni (AEK) suunatud osatähtsus vanusgrupist (allikas EHS (alaealiste komisjoni suunatud noorte arv 2013 aastal, 13.02.2014 väljavõte), Statistikaamet (kogu vanusgrupp 01.01.2013)). Lisaks on kohalike omavalitsuste klustritesse liigitamisel väga oluliseks näitajaks laste suhtelise vaesuse määr (Statistikaamet, 2011 aasta REL ja 2011 aasta Euroopa Sotsiaaluuringu andmed), mis pärineb Statistikaameti Maailmapanga meetodikal põhinevast analüüsist⁴, kus on suhtelise vaesuse hindamiseks kombineeritud Euroopa Sotsiaaluuringu ja Eesti rahvaloenduse andmed. Seoses sellega, et laste suhtelise vaesuse määra arvutamisel võeti väiksemad omavalitsused valimimahu tõttu kokku, on siinkohal klustrite moodustamiseks läbi viidud analüüsis kasutatud sama detailsusastet, kus Eesti 215 omavalitsust on koondatud 124 üksuseks.

Joonisel 1 on välja toodud klustrite moodustamise seisukohast määravama tähtsusega näitajate omavahelised seosed klusteranalüüsi järgselt – laste suhtelise vaesuse määra ja noorte töötute osakaalu seos ning toimetulekutoetust saanud laste osakaalu ning noorte töötute osakaalu seos. Joonisel 1 kirjeldatud näitajate väärtuste kasvades mõlema näitaja hajuvus suureneb. Kõige selgemalt on piiritletavad nullilähedased väärtused – kui ühe näitaja väärtus on väga väike, siis on ka teise näitaja väärtus väike (eriti töötuse ja suhtelises vaesuses elavate laste osakaalu korral), kuid väärtuse kasvades selge seos väheneb.

³ Koolikohustuslikus eas mitteõppijate puhul on suures osas tõenäoliselt tegu lastega, kelle pere on lahkunud välismaale, kuid RRI ei ole sellest teavitatud.

⁴ <http://statistikaamet.wordpress.com/tag/laste-vaesus/>, 29.01.2014

Joonis 1. Suhtelises vaesuses elavate laste osakaalu, 16-24-aastaste töötute osakaalu ning toimetulekutoetust saavate laste osakaalu vahelised seosed

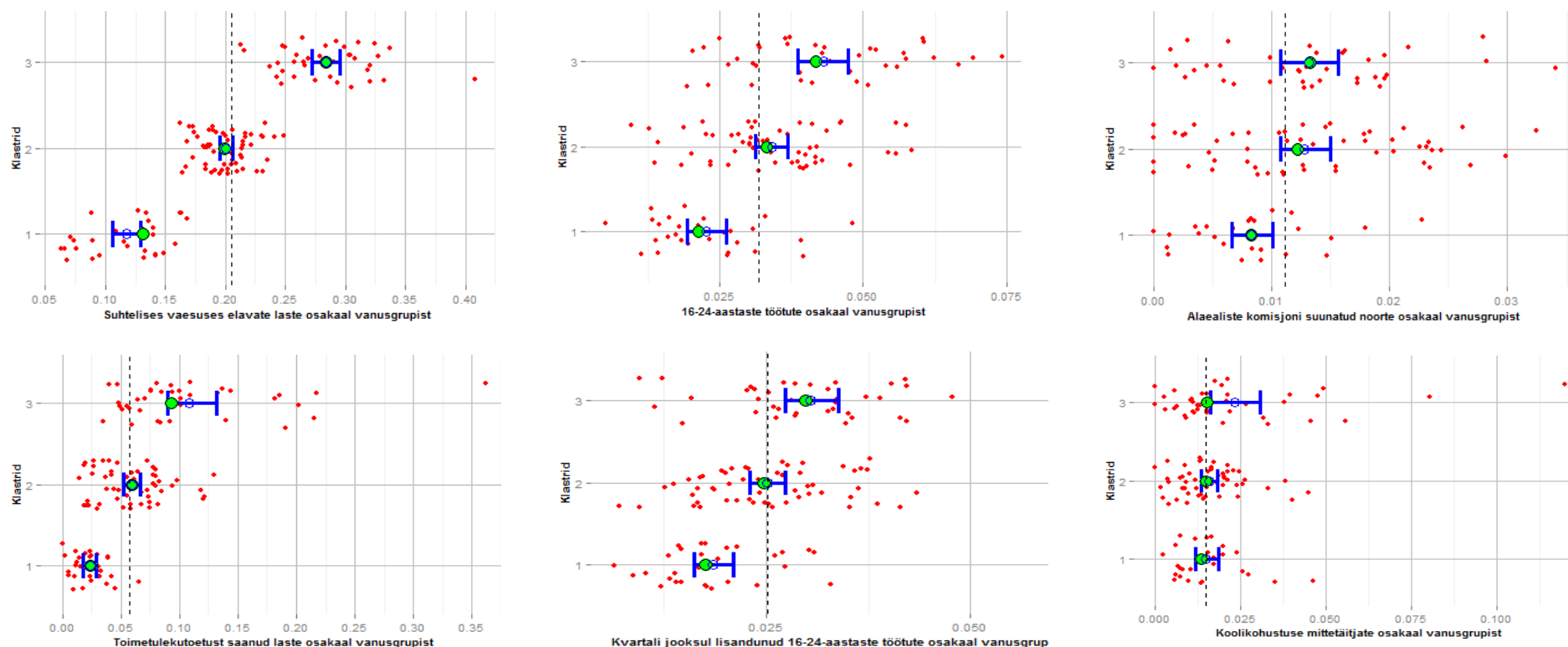
Andmete klastritesse jagunemisel oli määravaimaks näitajaks suhtelises vaesuses elavate laste osakaal, kus omavalitsuste klastritesse jagunemise järel on piirid klastrite vahel selgelt eristuvad (joonis 2).⁵ Klasteranalüüsi tulemustes on suhtelises vaesuses elavate laste osakaalule lisaks oluline osa ka noorte töötute osakaalul ja toimetulekutoetust saanud laste osakaalul. Alaealiste komisjoni suunatud laste osakaalu ning koolikohustuslikus eas laste osakaalu andmed on aga Eestis küllalt ühtlaselt jagunenud (alaealiste komisjonidesse suunatud laste osakaalu puhul ei erine teise ja kolmanda klatri keskmised statistiliselt oluliselt, koolikohustuse mittetäitjate andmetes ei erine ühegi klatri keskmine teistest). Üksikute näitajate vaatlusel võib näha, et kui suhtelises vaesuses elavate laste osakaal ja mingis osas ka toimetulekutoetust saanud laste osakaal välja arvata, on kõigil näitajatel igas klattris väärtusi, mis võiksid kuuluda ka mõnda teise klattrisse. Omavalitsuse kuulumise konkreetseesse klattrisse määrab ära see, mis väärtused on suuremal osal näitajatest.

Nagu sissejuhatuses öeldud, on käesoleva klasteranalüüsi ülesandeks kirjeldada keskmisi erinevusi omavalitsuste vahel. Klastrite määramisel olulise tähtsusega andmetes tervikuna on erinevad grupid küllalt selgelt eristatavad vaid laste suhtelise vaesuse määra osas. Mingis osas on erinevused eristatavad ka näiteks toimetulekutoetust saanud laste osatähtsuses ning 16-24-aastaste noorte töötute osakaalus. Näiteks peaaegu kõigis esimese klatri omavalitsustes sai toimetulekutoetust väiksem osa lapsi kui teises klattris keskmiselt. Mõnes esimese klatri omavalitsuses, kus toimetulekutoetust saanud laste osakaal oli klatri suuremate hulgas, olid need siiski väiksemad kui teise klatri keskmine koos usalduspiiridega ning esimese klatri andmed on vaid väga väikses ulatuses võrreldavad kolmanda klatri kõige väiksemate väärtustega. Noorte töötute osakaalu puhul aga näiteks kolmandas klattris vaid mõnes omavalitsuses oli noorte töötute osakaal väiksem kui 2,5%, samas esimese klatri omavalitsustest enamuses oli noori töötuid vähem kui 2,5%. Lisaks võib näha, et hajuvus on kõigi näitajate puhul kõige väiksem esimese klatri andmetes ning kõige suurem kolmanda klatri andmetes.

Kui joonisel on sinisega kirjeldatud klatri keskmine koos keskmise usalduspiiridega (95% tõenäosusega jääb klatri keskmine välja toodud vahemikku), siis lisaks on rohelisega märgitud ka klatri mediaan – näitaja puhul on võrdselt nii mediaanist väiksemaid kui suuremaid väärtusi. Kui näitajas sisalduvad andmed ei ole ühtlaselt jaotunud, vaid mingis suunas on üksikuid kõrgeid väärtusi, siis keskmine on selles suunas kallutatud. Joonisel 1 võib näha, et erisusi on kõige enam näiteks suhtelise vaesuse andmetes esimeses klattris ning toimetulekutoetust saanud laste osakaalus ja koolikohustuse mittetäitjate osakaalu andmetes kolmandas klattris. Ülejäänud näitajate ja lõigete puhul langevad keskmine ja mediaan enam-vähem kokku.

Kuna graafiliselt lähteandmetes väga selgepiirilisi gruppe ei eristunud, võib teise klatri omavalitsusi käsitleda kui üleminekut esimese ja kolmanda klatri omavalitsuste vahel – teises klattris on nii omavalitsusi, mis on omadustelt lähedased esimese klatri omavalitsustega kui ka omavalitsusi, mis on lähedased kolmanda klatri omavalitsustele.

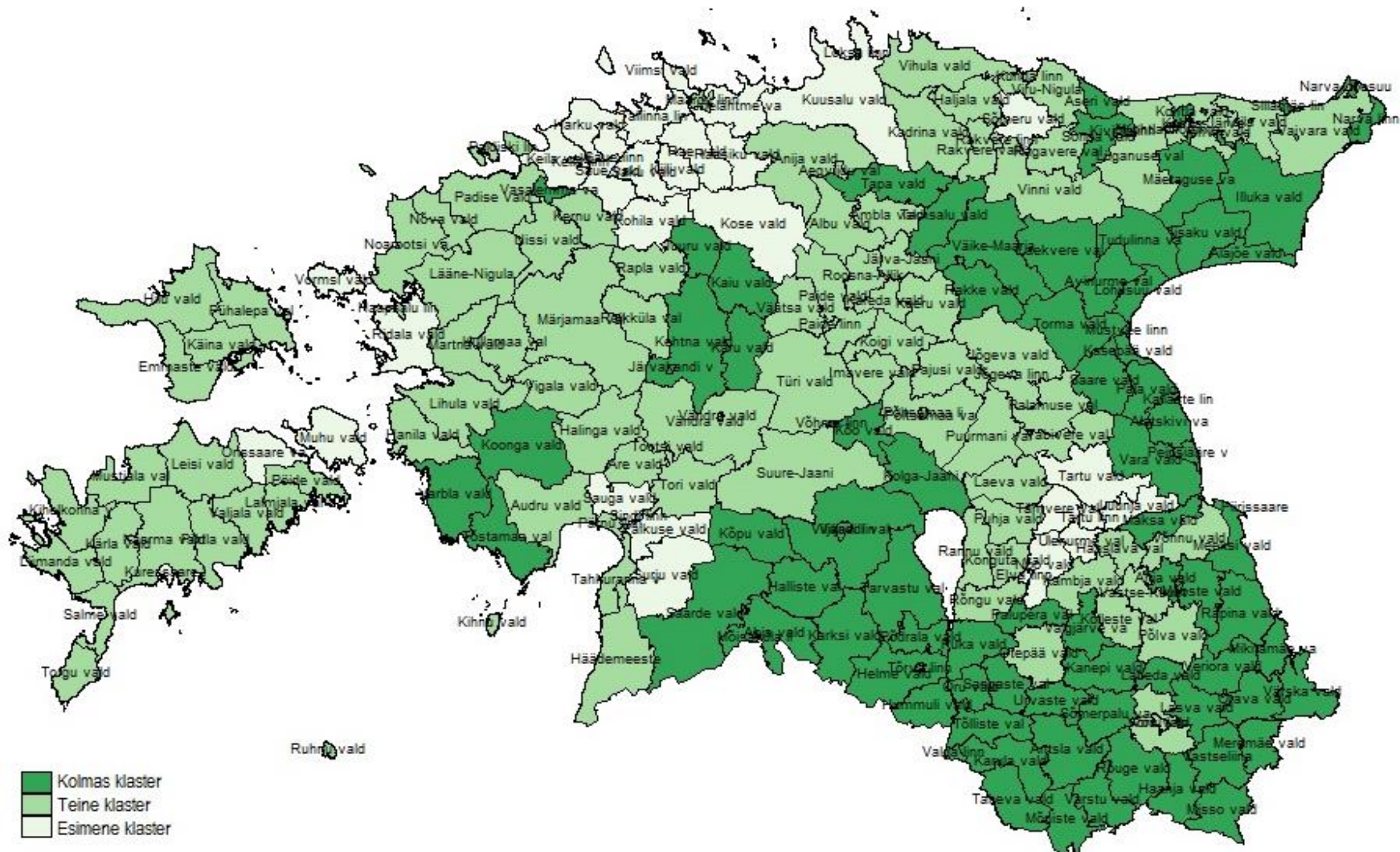
⁵ Tegu on küll kõiksete andmetega ning seepärast usalduspiire ei oleks vaja kasutada, kuid klastreid võib tõlgendada kui kõiksetest andmetest moodustatud valimeid, mis võiksid vähemalt keskmiselt üksteisest erineda.

Joonis 2. Andmed klustritesse kuuluvate omavalitsuste kohta klustrite lõikes (punane), klustrite keskmised koos usalduspiiridega (sinine) ja mediaanid (roheline)

Esimese klatri omavalitsustes (32 omavalitsust) on kõigi vaatlusaluste näitajate väärtused - toimetulekutoetust saanud laste osatähtsus vanusgrupist, noorte töötute osatähtsus vanusgrupist, alaealiste komisjoni suunatud noorte osatähtsus vanusgrupist, koolikohustuslikus eas mitteõppijate osatähtsus vanusgrupist ning suhtelise vaesuse määr – keskmiselt Eesti keskmisest madalamad, seega olukord üldiselt on Eesti keskmisest parem. Teine klaster on kõige suurem klaster, kuhu kuulub 99 omavalitsust. Teise klatri omavalitsustes on olukord Eesti keskmise lähedal, kuid valdavalt pisut keskmisest parem. Kolmandas klattris, kuhu kuulub 83 omavalitsust, on olukord kõigi näitajate korral ülejäänud klustritega võrreldes kehvem – näiteks toimetulekutoetust on 2013 aastal saanud keskmiselt 10% kolmanda klatri KOVide kuni 17-aastastest lastest (esimeses klattris vaid 2,6% ning teises 5,9%) ning 2011 aastal elas suhtelises vaesuses keskmiselt ligi 30% kolmanda klatri kuni 17-aastastest lastest (esimese klatri KOVide lastest vaid 11,8% ning teise klatri KOVide lastest 20%). Ka noori töötuid, alaealiste komisjoni suunatud ning koolikohustuslikus eas mitteõppijaid on kolmanda klatri omavalitsustes vanusgrupist protsentuaalselt rohkem kui ülejäänud kahe klatri omavalitsustes.

Omavalitsuste klustritesse jagunemist kirjeldab esimene kaart ning omavalitsuste nimekiri maakondade lõikes vastavalt klustritesse jagunemisele on välja toodud lisas 1.

Kaart 1. Kohalike omavalitsuste jagunemine klustritesse noorte tõrjutusriski mõjuriteks olevate andmete põhjal

Maakonni jagunevad omavalitsused klastritesse erinevalt – näiteks Harjumaal ja Tartumaal asub kõige suurem osa esimese klatri omavalitsustest, samas kolmanda klatri omavalitsused asuvad valdavalt Ida-Viru, Valga, Võru, Põlva ja Viljandi maakondades (tabel 1).

Tabel 1. Omavalitsuste arvud klastrite lõikes maakonniti

Maakond	1. klaster	2. klaster	3.klaster	KOKKU
Harju maakond	14	7	2	23
Hiiu maakond		4		4
Ida-Viru maakond		6	14	20
Jõgeva maakond	1	7	5	13
Järva maakond		12		12
Lääne maakond	2	8		10
Lääne-Viru maakond	1	9	5	15
Põlva maakond		3	10	13
Pärnu maakond	3	12	4	19
Rapla maakond	1	4	5	10
Saare maakond	3	13		16
Tartu maakond	7	8	6	21
Valga maakond		2	11	13
Viljandi maakond		2	10	12
Võru maakond		2	11	13
KOKKU	32	99	83	214

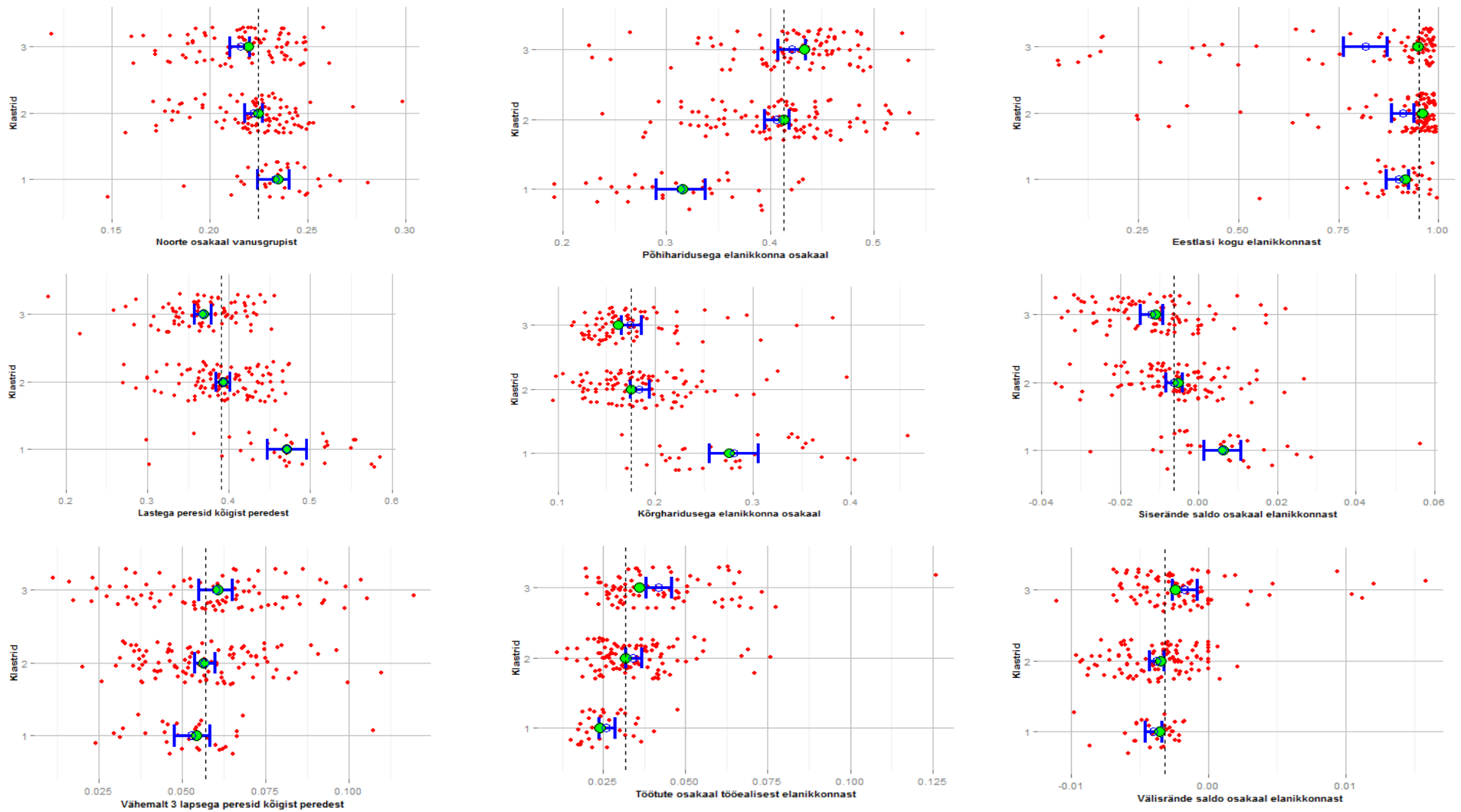
Tabelis 3 on klastrite jagunemiseks kasutatud näitajad toodud välja absoluutarvudes ning võrdluseks on lisatud klastrite omavalitsuste kogu elanikkond. Kuigi absoluutarvudes on kõigi näitajate väärtused suurimad esimese klatri omavalitsustes, on ka esimese klatri omavalitsused rahvaarvult keskmiselt 6-7 korda suuremad kui teise ja kolmanda klatri omavalitsused (sealjuures moodustab Tallinn sisuliselt poole või rohkem nii esimese klatri omavalitsuste rahvaarvust kui esimese klatri kõigi näitajate mahust. Kui Tallinn välja jätta, siis 1. klatri omavalitsuste rahvaarv kokku on ülejäänud kahe klatriga sarnases suurusjärgus (olles suurem kui kolmandas klattris ja väiksem kui teises klattris), kuid toimetulekutoetust saanud laste arv, vaesuses elavate laste arv ning töötute noorte arvud on oluliselt väiksemad kui teise ja kolmanda klatri omavalitsustes).

Tabel 3. Noorte tõrjutusriski mõjurid absoluutarvudes⁶

		Toimetulekutoetust saanud laste arv (2013, STAR)	Kvartali lõpu 16-24-aastaste töötute arv (31.12.2013, Töötukassa)	Kvartali lõpuks lisandunud 16- 24-aastaste töötute arv (31.12.2013, Töötukassa)	AEKi suunatud 7-17- aastaste arv (2013, EHIS)	Suhtelises vaesuses elavate laste (0-17) arv (2011, Statistikaamet)	Kogu elanikkond (2013, Statistikaamet)
Maksimaalne		1574	908	802	362		406059
Minimaalne		0	0	0	0		67
EESTI KOKKU		11301	4215	3251	1622	40880	1320117
KOVI'IDE KESKMINE		52,8	19,7	15,2	7,6		6169
KLASTRI ÜHES KOVI'S KESKMISELT	1. klaster	100,3	50,9	43,7	21,3		21973
	1. klaster Tallinnata	52,8	23,3	19,2	10,4		9583
	2. klaster	41,6	13,2	10,0	5,4		3547
	3. klaster	47,9	15,4	10,3	4,9		3202
KLASTRIS KOKKU	1. klaster	3210	1630	1398	683	15676	703147
	1. klaster Tallinnata	1636	722	596	321	6945	297088
	2. klaster	4114	1304	994	532	12365	351177
	3. klaster	3977	1281	859	407	12845	265793
KLASTRI KESKMISE ERINEVUS EESTI KESKMISEST	1. klaster	47,5	31,2	28,5	13,8		15805
	1. klaster Tallinnata	0,0	3,6	4,0	2,8		3415
	2. klaster	-11,3	-6,5	-5,2	-2,2		-2622
	3. klaster	-4,9	-4,3	-4,8	-2,7		-2966
KLASTRI OSATÄHTSUS ÜLDKOGUMIST	1. klaster	28,4%	38,7%	43,0%	42,1%	38,3%	53,3%
	1. klaster Tallinnata	14,5%	17,1%	18,3%	19,8%	17,0%	22,5%
	2. klaster	36,4%	30,9%	30,6%	32,8%	30,2%	26,6%
	3. klaster	35,2%	30,4%	26,4%	25,1%	31,4%	20,1%

2. Sotsiaalmajanduslik taust

Kui vaadata tõrjutuse klastritesse kuuluvate omavalitsuste üldist sotsiaalmajanduslikku tausta (tabel 4), siis laste tõrjutusrisi mõttes probleemsemas kolmandas klastris peegeldavad sama olukorda ka sotsiaalmajandusliku tausta andmed – töötute osatähtsus töövõimelisest elanikkonnast, põhihariduse ja sellest madalama haridusega inimeste osatähtsus ning lisaks on ka vähemalt 3 kuni 18-aastase lapsega perede osatähtsus kõigist peredest üle Eesti keskmise. Samal ajal eestlaste osatähtsus, kuni 18-aastaste lastega perede osatähtsus kõigist peredest ning kõrgharidusega inimeste osatähtsus on kolmandas klastris pisut alla Eesti keskmise. Kolmanda klatri omavalitsustes elab kokku 18,9% Eesti 7-26-aastastest noortest. Esimese klatri omavalitsustes on aga ka sotsiaalmajandusliku tausta näitajad läbivalt keskmisest oluliselt positiivsemad – töötute osatähtsus on kõige madalam, põhiharidusega elanike osatähtsus on keskmisest oluliselt madalam ning kõrgharidusega inimeste osatähtsus keskmisest oluliselt suurem, noorte osatähtsus rahvastikust on kõige suurem ning kuni 18-aastaste lastega peresid on oluliselt keskmisest rohkem. Samal ajal on kolme ja enama kuni 18-aastase lapsega perede osatähtsus kõigist peredest siin kõigi kolme klatri madalaim (absoluutväärtus on aga suurim – üle 6000, kuna esimese klatri omavalitsustes elab üle poole Eesti rahvastikust).

Joonis 2. Sotsiaalmajandusliku tausta andmed klastritesse kuuluvate omavalitsuste kohta klastrite lõikes (punane), klastrite keskmised koos usalduspiiridega (sinine) ja mediaanid (roheline)⁷

⁷ Kuni 29-aastaste eestlaste osakaal omavalitsuse elanikkonnast jagunes sarnaselt kogu eestlaste osakaalule, seepärast sellest eraldi joonist ei tehtud.

Tabel 4. Sotsiaalmajandusliku tausta näitajad noorte tõrjutusriski klastrite lõikes

		Siserände saldo kogusaldokogulanikkonnast (2012, Statistikaamet)	Välisrände saldo kogusaldokogulanikkonnast (2012, Statistikaamet)	Töötute osatähtsus tööealisest elanikkonnast (2013, Statistikaamet)	Kuni 18-aastaste lastega peresid kõigist peredest (REL 2011, Statistikaamet)	Vähemalt 3 kuni 18-aastase lapsega peresid kõigist peredest (REL 2011, Statistikaamet)	Eestlasi koguarhvastikust (REL 2011, Statistikaamet)	Kuni 29-aastaseid vanusgrupist eestlasi (REL 2011, Statistikaamet)	Põhiharidusega inimeste osatähtsus (REL 2011, Statistikaamet)	Kõrgharidusega inimeste osatähtsus (REL 2011, Statistikaamet)	Noorte (7-26) osatähtsus kogu KOVi rahvastikust (2013, Statistikaamet)
Maksimaalne		5,6%	1,6%	12,6%	58,5%	11,9%	99,5%	100,0%	54,2%	45,8%	29,9%
Minimaalne		-3,6%	-1,1%	1,1%	17,8%	1,1%	4,8%	7,0%	19,2%	9,5%	11,9%
Eesti keskmine		-0,7%	-0,3%	3,6%	39,5%	5,7%	87,4%	90,1%	39,8%	19,4%	22,1%
KLASTRID OMAVALITSUSTE KESKMINE	1. klaster	0,6%	-0,4%	2,6%	47,1%	5,3%	90,0%	92,9%	31,3%	28,0%	23,3%
	2. klaster	-0,6%	-0,4%	3,4%	39,3%	5,7%	91,1%	93,7%	40,6%	18,3%	22,2%
	3. klaster	-1,2%	-0,2%	4,2%	36,7%	6,0%	81,9%	84,6%	42,1%	17,4%	21,6%
Erinevus keskmisest	Eesti 1. klaster	1,3%	-0,1%	-1,0%	7,6%	-0,5%	2,7%	2,8%	-8,5%	8,6%	1,2%
	2. klaster	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,2%	-0,1%	3,8%	3,7%	0,8%	-1,1%	0,1%
	3. klaster	-0,5%	0,1%	0,6%	-2,7%	0,3%	-5,5%	-5,4%	2,3%	-2,0%	-0,6%

Sotsiaalmajandusliku tausta näitajad on absoluutarvudes välja toodud lisa 2.

3. Klasteranalüüsi tulemuste võrdlus KOVide atraktiivsuse ning KOVide võimekuse andmetega

Käesoleva kaardistuse tulemuste võrdlemisel Rahandusministeeriumi koostatud ülevaate Kohalike omavalitsuste atraktiivsus elu-, töö- ja haridusliku keskkonnana tulemustega⁸ võib näha, et kuigi eksisteerib seos klasterisse kuulumise ja ülevaates saadud punktide vahel (esimese klasteri omavalitsused on valdavalt saanud rohkem punkte, kolmanda klasteri omavalitsused aga pigem ei ole saanud punkte – tabel 8), ei ole seos väga selge, sest ka esimeses klasteris on omavalitsusi, mis on saanud ülevaates null punkti ning kolmandas klasteris on omavalitsusi, mis on saanud üle 10 punkti.

Tabel 8. Omavalitsuste jagunemine klasteranalüüsis ja Rahandusministeeriumi tõmbekeskuste analüüsis

Punktide vahemik	1. klaster	2. klaster	3.klaster	KOKKU
10,25-46,5	6	10	4	20
5,25-10	12	6	4	22
2,75-5	6	12	5	23
1,25-2,5	4	8	5	17
0,25-1	1	22	11	34
0	3	41	54	98
KOKKU	32	99	83	214

Seos klasterisse kuulumise ja KOVi võimekuse edetabeli⁹ paigutuse vahel on aga pisut tugevam – siin võib näha selgemat mustrit, et esimese klasteri omavalitsused on valdavalt edetabeli alguses, st võimekamate omavalitsuste hulgas ja kolmanda klasteri omavalitsused pingerea lõpus (tabel 9).

Tabel 9. Omavalitsuste jagunemine KOVi võimekuse edetabelis (2012) ja klasteranalüüsis

	1. klaster	2. klaster	3.klaster	KOKKU
10%	15	5		20
20%	6	15	1	22
30%	5	12	4	21
40%	2	15	4	21
50%		8	13	21
60%	4	8	8	20
70%		11	11	22
80%		13	9	22

⁸ Kohalike omavalitsuste atraktiivsus elu-, töö- ja haridusliku keskkonnana - Elukoha, töökoha ja hariduse koondstatistika: <http://www.fin.ee/doc.php?110162>

⁹ Kohaliku omavalitsuse võimekuse indeksi 2009-2012 analüüs – põhianalüüsi tulemused xls-formaadis: https://www.siseministeerium.ee/public/KOVindeks_2005-2012_andmed.xls

90%		6	17	23
100%		6	16	22
KOKKU	32	99	83	214

Kui võtta kokku omavalitsused, mis kuuluvad käesolevas analüüsis kolmandasse klastrisse, on Rahandusministeeriumi ülevaates saanud 0 punkti ja asuvad omavalitsuste võimekuse edetabelis viimases kolmandikus ning lisame valikuliselt andmeid noorte olukorra kohta tõrjutuse kontekstis, saame tulemuse, mida peegeldab tabel 12. Tegu on omavalitsustega, kus on üldiselt väike elanikkond ning seetõttu ka vähe noori, seega ka tõrjutusriskis noori on absoluutarvuliselt vähe.

Tabel 12. Kolmanda klatri omavalitsused, mis Rahandusministeeriumi ülevaates on saanud 0 punkti ning asuvad omavalitsuste võimekuse edetabelis viimases kolmandikus.

Maakond	KOV üksus	7-26-aastaseid noori	Noorte (7-26) osatähtsus kogu KOV-i rahvastikust	Toimetuleku- toetust saanud 0-17-lapsed	Toimetuleku- toetust kõigist lastest (2013)	Kvartali lõpuks lisandunud 16-24-aastaseid uusi töötuid	Kvartali lõpuks 16-24-aastaseid töötuid	Kvartali lõpuks 16-24-aastaste töötute osatähtsus kogu vanusgrupist	Kvartali lõpuks 16-24-aastaste töötute lisandunud osatähtsus kogu vanusgrupist	Töötud KOV-is 31.12.2013	Töötute osatähtsus töö- võimelisest elanikkonnast	Alla 18-aastaste peresid (REL)	Peresid kokku (REL)	Erinevaid noorsootöövõimalusi KOV-is kokku
Ida-Viru maakond	ALAJÕE VALD	43	12%	2	8%	2	3	15%	10%	35	13%	16	90	1
	ASERI VALD	308	17%	16	6%	1	2	1%	1%	41	3%	159	480	4
	AVINURME VALD	293	22%	22	10%	4	3	2%	3%	29	3%	122	347	3
	LOHUSUU VALD	132	19%	8	8%	1	2	4%	2%	15	3%	62	185	3
	SONDA VALD	155	19%	3	2%	1	2	3%	1%	17	3%	68	221	1
	TUDULINNA VALD	116	25%	5	5%	1	2	4%	2%	10	3%	40	110	3
Jõgeva maakond	KASEPÄÄ VALD	234	20%	13	7%	3	4	3%	3%	26	3%	115	353	1
Põlva maakond	AHJA VALD	206	21%	6	4%	6	6	6%	6%	35	5%	100	258	5
	LAHEDA VALD	289	24%	46	18%	6	10	7%	4%	56	6%	112	309	3
	MIKITAMÄE VALD	165	18%	12	9%	3	5	5%	3%	30	5%	74	232	1
	MOOSTE VALD	319	24%	55	19%	5	9	6%	3%	61	6%	138	348	4
	ORAVA VALD	171	25%	6	5%	1	5	5%	1%	24	5%	62	172	3
	VERIORA VALD	288	22%	1	0%	2	6	4%	1%	32	3%	131	358	5
Pärnu maakond	KOONGA VALD	244	24%	51	28%	3	3	3%	3%	21	3%	101	272	2
	TÕSTAMAA VALD	252	20%	21	10%	3	4	4%	3%	28	3%	122	341	5

	VARBLA VALD	159	20%	29	21%	4	5	6%	5%	29	5%	82	215	3
Rapla maakond	KÄRU VALD	130	21%	26	23%	3	3	4%	4%	9	2%	60	155	2
Tartu maakond	KALLASTE LINN	160	19%	7	6%	3	4	4%	3%	22	3%	68	240	2
	MEEKSI VALD	105	19%	3	5%	2	3	5%	3%	15	4%	40	146	2
	MÄKSA VALD	385	23%	28	8%	3	3	2%	2%	34	3%	183	448	3
	PEIPSIÄÄRE VALD	114	16%	17	18%	2	1	2%	4%	15	3%	51	197	2
Valga maakond	HUMMULI VALD	201	24%	10	6%	0	4	4%	0%	27	4%	81	228	4
	KARULA VALD	194	21%	19	12%	6	12	13%	7%	45	7%	91	231	5
	PALUPERA VALD	282	22%	20	8%	4	4	3%	3%	19	2%	122	283	4
	PUKA VALD	376	24%	2	1%	3	3	2%	2%	51	4%	161	395	3
	PÕDRALA VALD	159	22%	17	11%	5	7	8%	6%	37	7%	70	187	2
	SANGASTE VALD	311	24%	17	6%	5	4	3%	3%	40	4%	152	336	4
	TAHEVA VALD	168	22%	26	22%	1	3	3%	1%	36	6%	56	165	2
	TÖLLISTE VALD	361	22%	23	8%	2	3	2%	1%	55	4%	137	408	4
	ÕRU VALD	99	22%	7	8%	0	1	2%	0%	17	5%	44	109	2
Viljandi maakond	HALLISTE VALD	347	25%	38	15%	4	4	2%	2%	25	2%	138	342	4
	KOLGA-JAANI VALD	311	24%	4	2%	2	2	1%	1%	31	3%	119	322	3
	KÕO VALD	243	24%	5	3%	1	3	2%	1%	35	5%	105	250	4
	MÕISAKÜLA LINN	149	18%	19	17%	3	2	3%	4%	12	2%	63	207	3
	VÕHMA LINN	288	22%	25	11%	2	5	4%	1%	34	3%	130	342	4
Võru maakond	MEREMÄE VALD	176	19%	25	18%	2	3	3%	2%	36	5%	76	229	3
KOKKU		7933		634		99	145			1084	149%	3451	9511	

LISAD

Lisa 1. Noorte tõrjutusriski mõttes samadesse klastritesse kuuluvad kohalikud omavalitsused maakondade lõikes

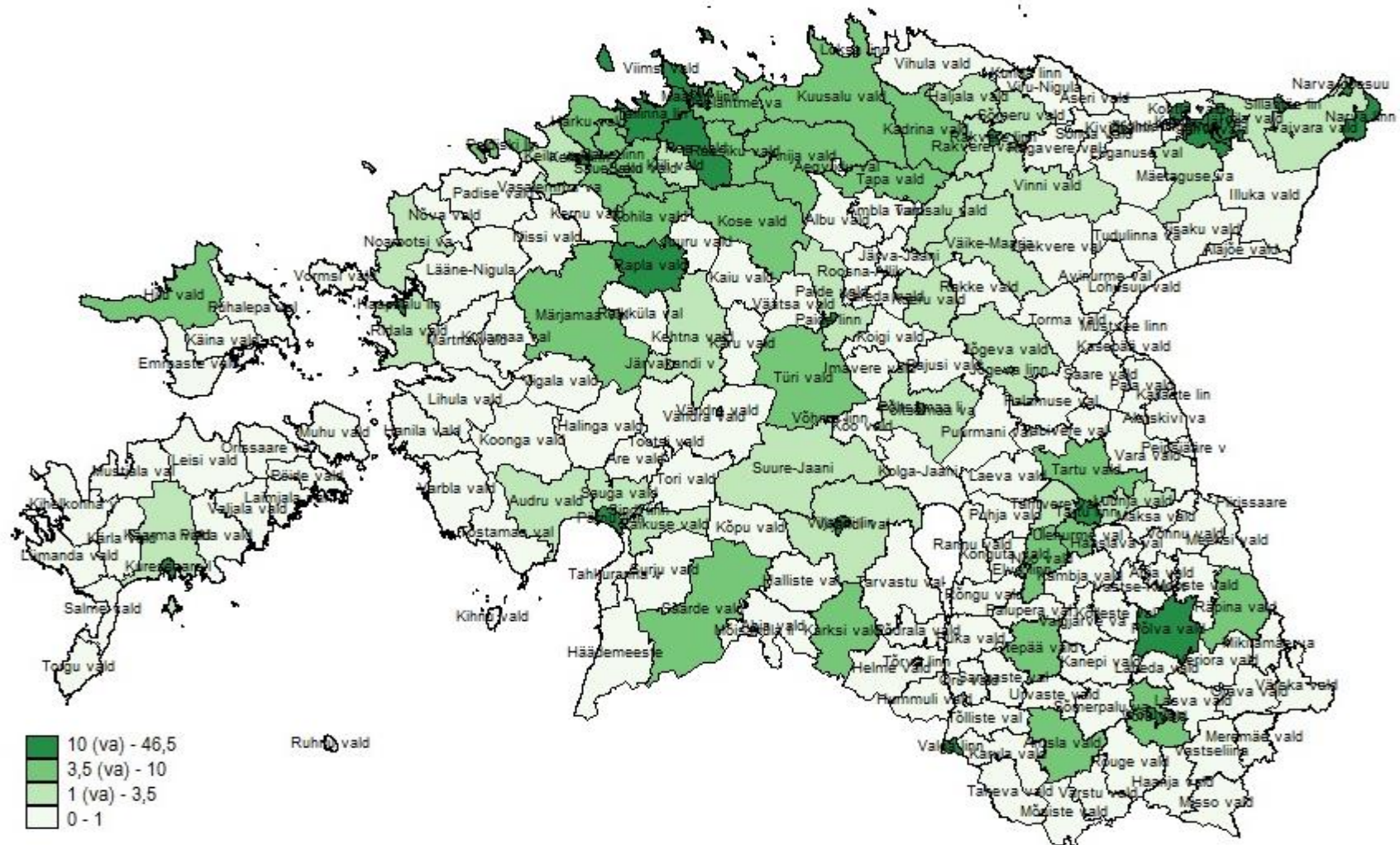
Maakond	Klaster	Kohalikud omavalitsused	7-26-aastaseid noori (01.01.2013, Statistikaamet)
Harju maakond	1	Harku vald, Jõelähtme vald, Keila linn, Keila vald, Kiili vald, Kose vald, Kõue vald, Kuusalu vald, Raasiku vald, Rae vald, Saku vald, Saue linn, Saue vald, Tallinn, Viimsi vald	114982
	2	Aegviidu vald, Anija vald; Kernu vald, Nissi vald, Padise vald; Maardu linn; Paldiski linn	7717
	3	Loksa linn; Vasalemma vald	1103
Hiiu maakond	2	Emmaste vald, Käina vald, Pühalepa vald; Hiiu vald	1914
Ida-Viru maakond	2	Jõhvi vald; Kohtla vald, Kohtla-Nõmme vald; Lüganuse vald; Toila vald, Vaivara vald	4461
	3	Alajõe vald, Iisaku vald, Illuka vald, Mäetaguse vald; Aseri vald, Sonda vald; Avinurme vald, Lohusuu vald, Tudulinna vald; Kiviõli linn; Kohtla-Järve linn; Narva linn; Narva-Jõesuu linn; Sillamäe linn	25473
Jõgeva maakond	1	Põltsamaa linn	957
	2	Jõgeva linn; Jõgeva vald; Pajusi vald, Puurmani vald; Palamuse vald, Tabivere vald; Põltsamaa vald	4882
	3	Mustvee linn, Pala vald, Kasepää vald; Saare vald, Torma vald	1455
Järva maakond	2	Albu vald, Ambla vald, Järva-Jaani vald; Imavere vald, Koigi vald, Paide vald, Väätša vald; Kareda vald, Koeru vald, Roosna-Alliku vald; Paide linn; Türi vald	7086
Lääne maakond	1	Ridala vald, Vormsi vald	841
	2	Haapsalu linn; Hanila vald, Lihula vald, Martna vald; Kullamaa vald, Noarootsi vald, Nõva vald, Lääne-Nigula vald	4582
Lääne-Viru maakond	1	Sõmeru vald	902
	2	Haljala vald, Rakvere vald; Kadrina vald; Kunda linn; Rakvere linn; Rägavere vald, Vihula vald, Viru-Nigula vald; Vinni vald	8588
	3	Laekvere vald, Rakke vald, Väike-Maarja vald; Tamsalu vald; Tapa vald	4480
Põlva maakond	2	Kõlleste vald, Vastse-Kuuste vald; Põlva vald	2703
	3	Ahja vald, Mooste vald; Kanepi vald, Valgjärve vald; Laheda vald, Veriora vald; Mikitamäe vald, Orava vald, Värska vald; Räpina vald	3513
Pärnu maakond	1	Paikuse vald; Sauga vald, Surju vald	2279

	2	Are vald, Tori vald; Audru vald, Lavassaare vald; Halinga vald; Häädemeeste vald, Kihnu vald, Tahkuranna vald; Pärnu linn; Sindi linn; Tootsi vald, Vändra vald; Vändra vald (alev)	15018
	3	Koonga vald, Tõstamaa vald, Varbla vald; Saarde vald	1524
Rapla maakond	1	Kohila vald	1687
	2	Märjamaa vald, Vigala vald; Raikküla vald, Rapla vald	4285
	3	Juuru vald, Kaiu vald, Kärü vald; Järvakandi vald, Kehtna vald	2087
Saare maakond	1	Kuressaare linn; Muhu vald, Orissaare vald	3725
	2	Kaarma vald; Kihelkonna vald, Kärla vald, Lümända vald, Salme vald, Torgu vald; Laimjala vald, Põide vald, Valjala vald; Leisi vald, Mustjala vald, Pihtla vald, Ruhnu vald	3293
Tartu maakond	1	Elva linn; Luunja vald; Nõo vald; Tartu linn; Tartu vald; Tähtvere vald; Ülenurme vald	35892
	2	Haaslava vald, Võnnu vald; Kambja vald; Konguta vald, Rannu vald; Laeva vald, Puhja vald; Rõngu vald	3351
	3	Kallaste linn, Alatskivi vald, Peipsiääre vald; Meeksi vald, Mäksa vald, (Piirissaare vald), Vara vald	1513
Valga maakond	2	Otepää vald; Tõrva linn	1466
	3	Helme vald, Põdrala vald; Hummuli vald, Palupera vald, Puka vald; Karula vald, Sangaste vald, Taheva vald, Tõlliste vald, Öru vald; Valga linn	5484
Viljandi maakond	2	Suure-Jaani vald; Viljandi linn	5483
	3	Karksi vald; Mõisaküla linn, Abja vald, Halliste vald, Köpu vald; Paistu vald, Pärsti vald, Saarepeedi vald, Viiratsi vald; Tarvastu vald; Võhma linn, Kolga-Jaani vald, Kõo vald	5669
Võru maakond	2	Võru linn; Võru vald	4118
	3	Antsla vald, Mõniste vald, Varstu vald; Haanja vald, Rõuge vald; Lasva vald, Meremäe vald, Misso vald, Vastseliina vald; Sõmerpalu vald, Urvaste vald	3659

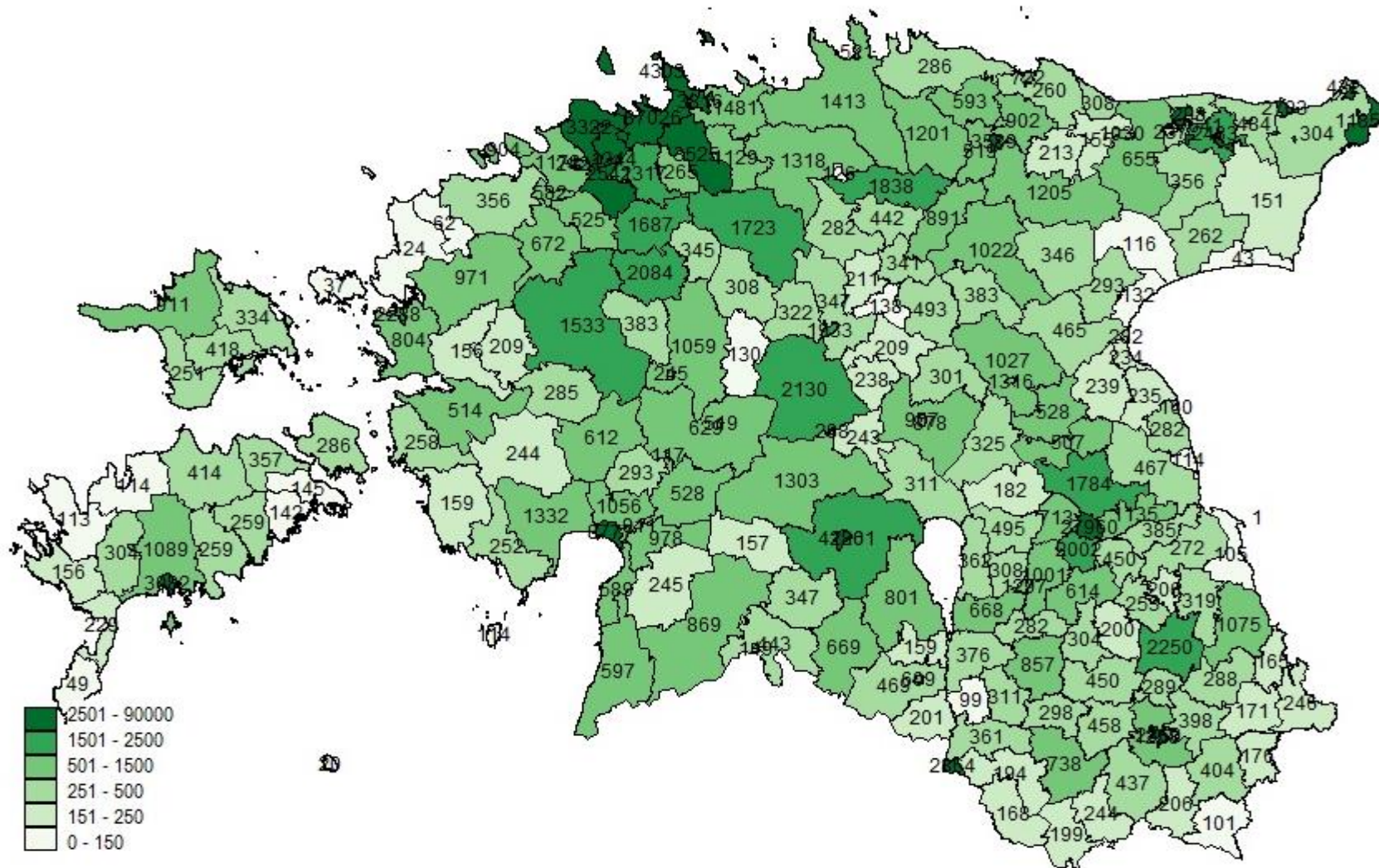
Lisa 2. Sotsiaalmajandusliku tausta näitajad absoluutväärtustes

		Siserände saldo 2012	Välisrände saldo 2012	Kogu tööeline elanikkond (01.01.2013)	Töötud KOVis (31.12.2013)	Peresid kokku (REL011)	Alla 18- aastaste lastega peresid (REL011)	Vähemalt 3 alla 18- aastase lapsega peresid (REL011)	0-17- aastaseid lapse	7-26 aastaseid noori	Eestlasi kokku (REL011)	Kuni 29- aastaseid kokku (REL011)	Kõrg- haridusega elanikke (REL011)	Põhi- hariduse tasemega elanikke (REL011)	Põhi- hariduse ja sellest madalama
Maksimaalne		3333	14	312188	9397	110725	44364	2678	65030	87026	217601	86562	139575	67429	
Minimaalne		-418	-732	58	4	11	4	1	9	20	51	9	21	18	
EESTI KOKKU		0	-3682	1000325	33519	359726	149363	14215	237975	296172	902546	339420	342288	330057	
KOVIDE KESKMINE		0,0	-17	4674	157	1681	698	66	1112	1384	4218	1586	1599	1542	
KLASTRIS KOVIS KESKMISELT	1. klaster	137	-52	16690	458	5994	2600	207	4025	5040	14769	6013	6875	4267	
	1. klaster Tallinnata	34	-30	7158	170	2615	1253	128	2058	2395	8226	3415	2594	2229	
	2. klaster	-18	-15	2684	89	964	393	45	661	797	2983	1036	676	1135	
	3. klaster	-31	-6	2416	121	874	329	37	526	674	1622	535	667	977	
KLASTRIS KOKKU	1. klaster	4392	-1669	534078	14656	191805	83199	6629	128813	161265	472594	192429	219994	136536	
	1. klaster Tallinnata	1059	-937	221890	5259	81080	38835	3951	63783	74239	254993	105867	80419	69107	
	2. klaster	-1821	-1509	265713	8796	95419	38870	4499	65463	78947	295332	102588	66909	112392	
	3. klaster	-2576	-504	200534	10067	72502	27294	3087	43699	55960	134620	44403	55385	81129	
KLASTRIS KESKMISE ERINEVUS EESTI KESKMISEST	1. klaster	137	-35	12016	301	4313	1902	141	2913	3656	10551	4427	5275	2724	
	1. klaster Tallinnata	34	-13	2483	13	935	555	61	945	1011	4008	1829	995	687	
	2. klaster	-18	2	-1990	-68	-717	-305	-21	-451	-587	-1234	-550	-924	-407	
	3. klaster	-31	11	-2258	-35	-807	-369	-29	-586	-710	-2596	-1051	-932	-565	
KLASTRIS OSATÄHTSUS ÜLDKOGUMIST	1. klaster			53,4%	43,7%	53,3%	55,7%	46,6%	54,1%	54,4%	52,4%	56,7%	64,3%	41,4%	
	1. klaster Tallinnata			22,2%	15,7%	22,5%	26,0%	27,8%	26,8%	25,1%	28,3%	31,2%	23,5%	20,9%	
	2. klaster			26,6%	26,2%	26,5%	26,0%	31,6%	27,5%	26,7%	32,7%	30,2%	19,5%	34,1%	
	3. klaster			20,0%	30,0%	20,2%	18,3%	21,7%	18,4%	18,9%	14,9%	13,1%	16,2%	24,6%	

Lisa 4. Tõmbekeskused Rahandusministeeriumi arvutuste alusel

Lisa 5. Noorte arv kohalikes omavalitsustes (2013)

Lisa 6. Erinevaid noorsootöös osalemise võimalusi KOVis

